

SZAKDOLGOZAT

Hallgató neve: Budai Barabási Csaba

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Gregorikon Campus

Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdasági Intézet

**Vidékfejlesztési agrármérnöki alapképzési
szak**

Marosvásárhely terület- és településfejlesztése és problémái

Belső konzulens: Dr. habil. Bali Lóránt
Egyetemi docens

**Belső
konzulens
intézete/tansz
éke:
Vidékfejleszté
s és
Fenntartható
Gazdasági
Intézet/
Vidék- és
Területfejlesz
tési Tanszék**

Készítette: Budai Barabási Csaba

Székelyudvarhely

2024

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	1
1. Bevezetés és célkitűzés	2
2. Szakirodalmi áttekintés	5
3. Anyag és módszer	11
4. Eredmények és értékelésük	12
4.1 Erdély és Székelyföld regionális áttekintése.....	12
4.2 Románia regionális áttekintése	14
1.Ábra Románia regionális felosztása.....	14
4.3 Marosvásárhely regionális áttekintése	16
4.4 Marosvásárhelyen végbement fejlesztési projektek.....	33
4.4.1 Integrált Városfejlesztési Terv (PIDU)	33
4.4.2 A marosvásárhelyi Somostető szabadidős területeinek korszerűsítése és átrendezése ..	36
4.4.3 Energiahatékonyságot növelését célzó munkálatok a marosvásárhelyi lakóépületeknél	38
5. Összefoglalás.....	41
5. Irodalomjegyzék.....	45
6. Táblázatjegyzék.....	46
6.1 Ábrajegyzék.....	47

1. Bevezetés és célkitűzés

Dolgozatom témája keretében, feladatombként vállaltam, hogy egy választott terület és település fejlesztését mutassam be a helyi tényezőknek köszönhetően. A címben szereplő fogalmak, területfejlesztés és településfejlesztés, olyan fogalmak, amelyek a XXI. században a mindennapi életben folyamatosan részt vesznek. Ennek okát az váltotta ki, hogy a társadalmi életmód, életviszonyok, folyamatos fejlesztést igényelnek a megfelelő személyenkénti preferenciák érdekében. A megfelelő állapotot pedig a társadalom résztvevőinek számára különféle fejlesztési folyamatok által mehet végbe.

A terület és településfejlesztés fogalmak hallatára arra gondolunk, hogy ezek fizikai fejlesztését jelentik a területen, a településen belül pedig annak is szintén fizikai fejlesztését, szemmel látható átalakulását. Azonban a terület és településfejlesztés egy olyan komplex folyamat, amely által elsősorban fizikai fejlesztést eredményezünk, azonban az adott fizikai fejlesztés a társadalom életminőségéhez is hozzájárul, egy élhetőbb területet akár települést eredményez, amelyet keresnek a társadalom alkotói a jelen világban. A fejlesztés célja, hogy az adott területet, települést európai standardokra emeljük, hogy a társadalmi helyet megfelelő legyen és kiküszöböljük a társadalmi, földrajzi egyenlőtlenségeket.

Az általam választott település a Románia országában, annak a központi részén, Erdélynek is a központjában található Marosvásárhely. Marosvásárhelyről fontos tudni, hogy Románián belül, Erdélynek jelentős városa, a Maros-megye Megyeszékhelye, továbbá az ország területén egyik olyan nagyváros, ahol a magyar nemzet és a román nemzet szám szerint viszonylag közel állnak egymáshoz.

A helyi tényezők kulcsfontosságú szerepet játszanak a dolgozatban, rendkívül fontos a Marosvásárhely fejlesztését befolyásoló helyi tényezők megismerése, hogy a tényezőknek köszönhetően a sikeres elemzések után, a problémák behatárolását követve problémamegoldó stratégiákat dolgozzunk ki, megvalósítható fejlesztéseket, azzal a céllal, hogy a város egy XXI. század lakosainak megfelelő társadalmi helyet tudjon nyújtani.

A helyi tényezők egy adott terület, illetve település esetében a következők lehetnek: sajátos adottságok, saját erőforrások, saját környezet, a vizsgált hely sajátos erőssége és gyengeségei. Marosvásárhely települési és területi megismeréséhez, személyes kutatásomat fogom felhasználni, alkalmazva már meglévő szekunder adatokat is, elemzésre fognak kerülni az összetett gazdasági, társadalmi, kulturális, politikai, és környezeti tényezők, amelyek hatással

vannak az adott terület és hozzá tartozó településfejlesztésére. Szakdolgozatom tartalma magába foglalja a helyi erőforrásokat, infrastrukturális adottságokat, helyi intézményi háttereket, gazdasági potenciálokat és környezeti jellemzőket és a társadalmi demográfiai helyzetet. Kutatásom célja nemcsak elméleti kielégítő feladat, hanem gyakorlati jelentőséggel is bír, konkrét megoldásokat akarok találni egy sikeresebb jövő teremtése céljával.

A vizsgált probléma főként Marosvásárhely fejlettlensége. Dolgozatom során ez lesz számomra a vizsgált probléma, ismerve a várost, területi fekvése kedvező a fejlesztési folyamatokhoz, lakossága nagy számban jelen van, akik szintén támogatják a fejlesztéseket, azonban érték el fejlesztéseket, az utóbbi években, de a saját és a társadalom véleménye szerint nem elegendőt. Erdélyben található más nagyvárosokhoz képest alulfejlettnak nyilváníthatjuk, viszonyítva Kolozsvárhoz vagy Brassóhoz. A versenytársak rohamos fejlődése pedig csak tovább nehezíti Marosvásárhely fejlődését.

A vizsgált problémát a 2010-2019 és évek között szeretném bemutatni, dolgozatom témáját azért választottam Marosvásárhelyre hiszen a 2010-2019-es intervallumban aktuális rá a település és területfejlesztés problémáinak vizsgálata, mivel jelentősebb társadalmi életet jobb szintre emelő fejlesztés nem történt.

Témaválasztásom eredményezte, hogy a SZÉK-en tanult vidékfejlesztési agrármérnök szak keretében nagyon gyakran vitattuk a területfejlesztés, településfejlesztés tudományokat. A tanult tudományokat pedig fel szeretném használni egy számomra fontos területre. Marosvásárhely területét választottam, mert rendszeresen töltök időt a város területén, 4 évig vettem részt a líceumi oktatáson belül Marosvásárhelyen. Szoros kapcsolatomban azonban több mint 10 éve van a várossal, főként 2014-2019-ben.

Személyes érdeklődésemet az keltette fel e témával és területtel kapcsolatosan, hogy betekintést nyerhettem más romániai, de országon kívüli városokra is és szemmel láthatóan más állapotokra találtam. A város helyzetét ismerve, véleményem szerint képes lenne a fejlődésre, a körülmények kedvezőek a város számára, csak megfelelően kell kihasználni.

Dolgozatomban elsődleges feladat lesz Marosvásárhely település és területének vizsgálata és elemzése. A vizsgálat és elemzés célja, hogy egy átfogó képet kapjunk a város társadalmi-demográfiai helyzetéről, infrastrukturális jellemzők alakulásáról, gazdasági jellemzők alakulásáról, a város közigazgatási területéről, amelyet a későbbiekben táblázatokkal és ábrákkal fogok bemutatni.

A terület és településfejlesztés téma aktuális és jelentős Marosvásárhely területére tekintve, a helyi közösségnek folytonosan vannak nagyobb igényei, amelyeket e két fejlesztési folyamat

keretén belül lehet leginkább fejleszteni, éppen ezért fontos a településfejlesztés, a helyi önkormányzat és a helyi lakosok kapcsolata. (Ritó E, p 192)

2. Szakirodalmi áttekintés

A társadalom életében rendkívül fontosak a fejlesztések, amely az adott helyzetet egy jobb irányba vezetik. A terület és településfejlesztésre nemcsak helyi szinten van szükség, hanem országos szinten is, sőt az egész világ szintjén is. A fejlesztések azért nem elhanyagolhatóak, mert ha nem avatkozunk bele a folyamatokba akkor az egyenlőtlenségek csak egyre inkább növekednek. A fenyegetéseket a gazdaságok, kultúrák és szuverenitások élik át főként. Egy új társadalmi folyamat hosszú idő alatt jön létre, nem hirtelen jelentkezik, hosszú időn át érlelődik, legfeljebb felismerése lesz meglepetésszerű. A romániai rendszernek és településeknek az utóbbi években három nagy változáson kellett átesnie, amelyek befolyásoltak. Az átmenet a szocialista gazdaságból a piacgazdaságba, a technológia átalakulása és a világgazdasági hatásokhoz való alkalmazkodás. A fenti folyamatokan lehetetlen volt elkerülni az ország számára, alkalmazkodni kell a folyamatokhoz és hatásaikhoz, amelyek megterhelték egyaránt az intézményeket, gazdasági szereplőket és a társadalom résztvevőit is. (Enyedi GY. 2000:1)

A regionális helyzetkép a Kárpát-medencéről irodalomban, a Kárpát-medencét alkotó természeti régiók, gazdasági és közigazgatási egységek fejlődésében a 90-es évtizedben lezajlott politikai változások és gazdasági átalakulások ellentmondásos folyamatokat váltottak ki. A piacgazdaság fokozatos és nehézségekkel terhes térhódítása valamennyi nemzetgazdaságban erőteljes differenciálódáshoz vezetett. A korábbi gazdasági szerkezet összeomlása, az új gazdaság kiépítése különbözőképpen érintette az egyes térségeket, a területi különbségek növekedni kezdtek, a rendszerváltozás előnyei is eltérő területi elhelyezkedést mutatnak (Illés 2002, Horváth 2004).

Románia helyzete sajátos. *“Az ország különböző régiók és nagyhatalmi érdekövezetek találkozásában fekszik. A területét alkotó három történeti tartomány Európa három különböző régiójához köti: a Havasalföldet a Balkánhoz, Moldvát Kelet-Európához, Erdélyt pedig Közép-Európához fűzik történelmi, vallási, kulturális és politikai hagyományai. A román politikai elit mindig tudatában volt e hármas kötődésnek, ezért élt és él bennük a félelem, hogy e különbségek bizonyos történelmi-politikai körülmények között az ország integritását veszélyeztetik. Románia tehát már csak földrajzi fekvése miatt sem teheti meg, hogy külpolitikájának kialakítása során ne legalább három irányba tekintsen egyszerre.”* (Varga Á 2009:32).

Románia 2007-ben csatlakozott az Európai Unióhoz, a cél a regionális fejlesztések kezdeményezése volt a Balkán-on és a Fekete-tengeren. (Varga Á 2009:32)

Az EU-hoz való csatlakozás eredményeként az ország területi felosztását statisztikai célú területi egységekké alakították át. Romániában a statisztikai a statisztikai régiókat a megyékre építették fel, ezek a régiók a NUTS- néven ismertek. (Csutak I 2007: 69-70)

Az Európai Unió területi beosztásának jegyzéke, az ún. NUTS (Nomenclature des Unites Territoriales Statistiques, nomenclature of territorial units for statistics, statisztikai [célú] területi egységek nómenklatúrája), amely az unióhoz tartozó tagállamok közös javaslatára és közös jóváhagyására jött létre az (EUROSTAT), az európai integráció statisztikai hivatal keretein belül. A NUTS rendszerek visszavezethetőek az 1970-es évekig, elsősorban információ szerzés céljából jöttek létre a legelső európai országokban. Az európai uniós regionális adatbázisok jegyzékei kiemelik, hogy a régió egy területileg pontosan lehatárolt terület, kizárólag közigazgatási célból használandó, állam alatti területi egység. (Szabó P 2005: 7-14)

1. Táblázat Románia régióinak felosztása és a régiókban lévő népesség

Forrás: Csutak I 2007:71

Az első táblázatban látható Románia régiós felosztása, amelynek során 8 régióról beszélhetünk, 8 fejlesztési zónára szegmentálódott az ország, továbbá a táblázatban láthatjuk a régiók népességét is kifejezve.

Észak-Kelet	3 743 819
Dél-Kelet	2 858 687
Dél	3 358 392
Dél-Nyugat	2 329 342
Nyugat	1 946 647
Észak-Nyugat	2 744 919
Közép	2 545 271
Bukarest-Ilfov	2 206 479

A román területfejlesztési koncepció kidolgozására [CARTA VERDE] 1997-ben került sor, anélkül, hogy a régiókat, mint a területfejlesztés alapegységeit pontosan meghatározták volna. Romániában a területfejlesztés alapvető célja, hogy „ösztönözze az interregionális, a belső, a nemzetközi és a határ menti együttműködéseket, valamint az eurorégiókat, illetve a fejlesztési régiók közreműködését az európai területi munkamegosztásban, a két vagy többoldalú kapcsolaton alapuló projektek megvalósítását elősegítő intézmények elterjedését az ország által aláírt nemzetközi megállapodásoknak megfelelően” [151/VI. 15/1998 román területfejlesztési törvény 2d]. A regionális politika alapegysége a fejlesztési régió, mely a román jogalkotást tanulmányozva, véleményem szerint [BORZÁN 2004] a régiókat

meghatározó alábbi elveken nyugszik: - a területi problémák feltárásának iránya, - különböző típusú programok célterületének a kialakítása, - regionális fejlesztéssel foglalkozó szakemberek képzése, - a régió belüli lakosság együttműködése. A romániai szakmai közvélemény alapvető álláspontja, hogy a regionális fejlesztés szereplőinek a közreműködése a folyamat elején sokkal fontosabb, mint a régió pontos lehatárolása. Egy ország régiókra történő felosztását általában közigazgatási vagy fejlődési szempontok alapján végzik el. Az egy vagy többszintű adminisztratív szerkezet létrehozásának a célja a demokratikus kormányzás és a hatékonyabb kapcsolat megteremtése a társadalmi élet különböző szegmenseivel. Az adminisztratív tagolás lényegében egy alternatíva nélküli törvényes folyamat következménye, melynek célja az ország adminisztrációs alegységeinek a kialakítása. Az adminisztrációs felosztást (sok esetben az adminisztrációs egységek sokszorozódása révén is) indokolhatja a költségmegtakarításon alapuló fejlődés, ha a korábbi állapot kevésbé hatékony (BORZÁN 2004:82).

Erdély, főként Románia Központi régiója, amelynek népességét, népességének gazdasági társadalmi helyzetét legjelentősebben befolyásoló tényezője a rövid idő alatt lezajló egyenlőtlenségek növekedése volt. A területen élő lakosok esélyeit nagymértékben befolyásolják a lakhelyi befolyások, hogy hol, melyik régió területén, melyik megyében tartózkodnak. A Romániában kialakult regionális egyenlőtlenség főként az Európai Unió viszonyításban a legjelentősebb. A területi differenciáltság, egyenlőtlenség folyamatosan növekedett, az Unió előtt sem tudták megoldani, azonban az EU-s csatlakozást követően az egyenlőtlenséget a kohéziós alapból és a strukturális alapból származó támogatások sem tudták megállítani. (Bendek J 2020)

Románia Központi régiója 6 megyéből tevődik össze: Maros-megye, Fehér-megye, Brassó-megye, Széchenyi-megye, Harghita-megye és Kovászna-megye.

2.Táblázat Románia országos átlag GDP/fő viszonyítása Erdélyben

Forrás: Saját készítésű táblázat, az EUROSTAT adatok alapján

A 2. táblázatban megtekinthetők az országos átlaghoz képes viszonyított arányok, GDP/fő, Románia Központi fejlesztési régiójának megyéin belül. A 6 megye között már észrevehetőek a társadalmi egyenlőtlenségek, amelyek egyre inkább kiéleződnek, ha nem találunk rá megfelelő megoldást.

Megyék	GDP/fő
Maros-megye	78%
Fehér-megye	99%
Brassó-megye	120%
Kovászna-megye	74%
Szeben-megye	103%
Harghita-megye	72%

Erdély, mint régió, fontos megismerni ennek a régiónak gazdasági, politikai és demográfiai helyzetét, történelmét és földrajzát. (Kaplan 2013: 8). Erdély az a térség, amely a nyugat kapujában helyezkedik el, a technológiai közép vállalkozások keleti kapujában, és központi téren pedig olyan pontban helyezkedik el, ahol a mai világban jelentős Közép-európai iparközpontokkal találkozhatunk, amely főként támaszt nyújt a társadalom számára gazdasági szempontból. (Csizmadia 2016:181).

Infrastrukturális szempontból, Románia infrastruktúrájának jelentős része található Erdély területén. A leggyakrabban használt közlekedés, amely a legtöbb terméket és személy szállítását kezeli az a közút hálózat. Romániában összesen 198 589 km hosszú úthálózat létezik, amelyből 848,9 km autópálya, 15 934 km országos jelentőségű út. Az országban lévő autópálya szakaszok főként Erdély számára nyújtanak hozzájárulást, az Erdélyi autópálya (Brassó–Nagyvárad), a Dél-erdélyi autópálya (Nagyszeben–Arad) és a két autópályát összekötő Kolozsvár–Gyulafehérvár-szakaszok révén.

Az ország továbbá az unióban a hetedik legnagyobb vasúthálózattal rendelkező ország, 20077km hosszú vasútszakaszával. Erdély átszeli a legfontosabb vasútvonal, amely összeköttetést nyújt Brassó és Nagyvárad számára.

A nemzetközi repülőterekből 16 repülőtér található meg az országban, amelyekből jelentős része szintén Erdélyben található meg, Erdély jelentősebb városaiban: Szatmárnémeti,

Nagybánya, Nagyvárad, Kolozsvár, Marosvásárhely, Arad, Nagyszeben és Temesvár városokban (Peti A, 2020:429). A 2000-es évektől kezdődően nemcsak Marosvásárhelyen, hanem Erdély további megyeközpontú városában is gazdasági növekedés volt észlelhető. A 2000-es évekhez viszonyítva a megyeszékhelyek költségvetési bevétele ötszörösére növekedett 2016-ig, ezt követően 2018-ban csökkenés volt kimutatható. Ha figyelembe vesszük a három megyeközpont lakosságát is, akkor az egy főre eső 2018-as költségvetési bevételek Kolozsváron voltak a legnagyobbak (467 euró/fő), Temesváron a legkisebbek (425 euró/fő), Marosvásárhely pedig középen helyezkedett el (447 euró/fő). (Peti A 2020:432).

Marosvásárhelynek a területének és a településének az összetételének az eddigi helyzete további fejlesztéseket igényelnek. (Árvai A 2020) alapján ezek a fejlesztések a XXI. században a terület és településfejlesztés tudomány keretén belül történhetnek meg. Marosvásárhely keretén belül megszületett a terület és településfejlesztés tudomány alkalmazása. A városok fejlődési irányát és a város lakosságának életviszonyait jelentősen befolyásolhatja, hogy az önkormányzatok, fejlesztéssel foglalkozó szakemberek és döntéshozók milyen koncepciókat és módszereket követelnek, és gyakorlatban hogyan viszik végbe a fejlesztési folyamatokat. A globalizációnak köszönhetően a tudás-információáramlás is felerősödött, egyre inkább jellemző a területekre, hogy egy másik sikeres területről mintát vesznek és az a minta szerint formálják a saját területüket. Eltérő földrajzi helyeken, különböző társadalmakban is találhatunk hasonló, vagy egyforma kezdeményezéseket.

(Dr.Szigeti E 2006) szavai szerint a területfejlesztés fogalma: “ *A kifejezés nyelvi formája nyilvánvalóvá teszi, hogy a területfejlesztés alapvetően a területi dimenzióval - azaz a térszerkezettel, és a területi folyamatokkal - foglalkozik, azok kedvező befolyásolására, „fejlesztésére” törekszik. Az egyes európai államok kormányai már igen régóta alkalmaztak olyan eszközöket, melyekkel igyekeztek befolyásolni az adott ország területi folyamatait, térszerkezetét. Hosszú ideig azonban még nem beszélhattünk a mai értelemben vett területfejlesztésről. Ezek az eszközök ugyanis sokáig nem alkottak egységes, elkülönült rendszert, hanem valamely más - általában ágazatpolitikai - eszközrendszer részeként funkcionáltak. A területfejlesztés, mint önálló "közfeladat" a fejlett európai országok politikai és közigazgatási gyakorlatában csak a XX. század 50-es, 60-as éveitől került megfogalmazásra és csak ezt követően nyert igazán polgárjogot. A területfejlesztési politika az első időszakban elsősorban a leg súlyosabb problémákkal küzdő, elmaradott vidéki területegységekre koncentrált, és központilag irányított állami intervencióval igyekezett elérni a termelési tényezők (elsősorban az ipar) mobilitását a kedvezményezett területek irányába.*”

A terület és településfejlesztés legfőbb célja (Aurel V 2006) szerint a sokszínűség, változatosság megteremtése, a társadalmi és gazdasági tevékenységek sokszínűségének támogatása, azzal a céllal, hogy a sikeres kezdeményezések által létrejőjenek az önfenntartó képességek is. A sikeres terület és településfejlesztés szerepében egyaránt fontos szerepet játszanak a városok, kulcsfontosságú szerepbe helyezi a kisvárosokat és szintén fontosak a falvak is a területen. A három település forma egyenrangú fejlesztésével érhetünk el egy fenntartható fejlődést a terület összességén.

Az előzőekben végzett (Carmen P 2006) kutatása szerint, Románia számos településeinek helyzete gyakorlatilag akadályoz bizonyos települési funkciókat és inkább kedvez a társadalmi kirekesztésnek. A kutató véleménye szerint, ennek a problémának megállítására a megoldás az, hogy fel kell lendíteni az elhagyott település részeket, az ipari területeket fel kell újítani, az adott településen a lakás minőség és ár kínálatát szintén egyensúlyozni kell. Románia területén is fokozatosan át kell venni a funkciók és társadalmi csoportok keverékének ötletét, amelynek alapja, hogy minden állampolgár, társadalmi résztvevő könnyen hozzáférhessen az alapvető oktatás-egészségügyi-kikapcsolódási/szórakozási szolgáltatásokhoz.

A fejlesztések finanszírozásához több alap járul hozzá az Eu-val való együttműködés során. A strukturális alapok és a kohéziós alapok hozzájárulnak a nemzeti támogatások kiegészítéséhez, beleértve a helyi prioritásokat figyelembevételét és a regionális és helyi szintű intézkedéseket. Az Unión belül az alapokból és tagállamoktól irányuló támogatások Románián belül összhangban kell dolgozzanak az Eu tevékenységeivel, politikájával és prioritásával. (Hoffman I 2017)

3.Anyag és módszer

A diplomadolgozatomhoz kapcsolódó szekunder adatokat a Romániában működő Nemzeti Statisztikai Intézet adatbázisának Területi statisztikai fejezetéről válogattam ki. A Nemzeti Statisztikai Intézet (Institutul National de statistica) Területi Statisztikai fejezetéről stb., adatokat gyűjtöttem össze és ezek alapján mutatókat képeztem annak érdekében, hogy területi képet kapjunk Marosvásárhely társadalmi és területi folyamatairól. Ezen adatok bemutatására táblázatkezelő (Microsoft Excel) és szövegszerkesztő (Microsoft Word) programokat használtam.

Az elemzés során a 2010-2019-es időszakot szerettem volna vizsgálni, viszont egyes részeknél az adatok hiánya miatt ez az intervallum változott.

A társadalmi mutatók csoportjában belül a népsűrűséget, a születési arányszámot, az elhalálozási arányszámot, a vándorlási egyenleg számát vettem figyelembe. A foglalkoztatási mutatók olyan mutatók melyek számbelileg fejezik ki a társadalom foglalkozását, foglalkozás kívánságát. 2 fő csoportját alkalmaztam: a nyilvántartott álláskeresők számát, és a tartósan (12 hónapon keresztül folyamatosan) nyilvántartott álláskeresők száma. A gazdasági mutatók, azok a mutatók összessége, melyek számbelileg kifejezik területünk társadalmának gazdasági helyzetét. A mutatók alkalmazásánál 2 fő csoportot vettem figyelembe: a regisztrált vállalkozások 1000 lakosra jutó száma és az önkormányzatok helyi adóbevétele egy lakosra RON-ban kifejezve. Az infrastrukturális mutatók olyan jelzőszámok, melyek az infrastrukturális fejlettséget állapítsák meg az adott területen a társadalom életében. Az infrastrukturális mutatók segítségével főként a lakás, és a lakáson belüli felszereltségekre, alapszükségletekre szeretnék eredményeket találni Marosvásárhely területén. Az infrastrukturális mutatók csoportjába tartoznak: lakásállomány személyekre vetítve, elektromos árammal ellátott lakások száma százalékban kifejezve, vezetékes vízzel ellátott/vízvezeték-re átkapcsolódott lakások száma, rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások száma százalékban kifejezve, az 1 kilométer vízvezeték-hálózatra jutó csatornahálózat hossza kilométerben kifejezve.

A kutatási módszerek terén két csoportba osztályozhatjuk ezeket a módszereket: primer kutatás és szekunder kutatás.

4. Eredmények és értékelésük

4.1 Erdély és Székelyföld regionális áttekintése

Erdély, Székelyföld térszerkezeti sajátosságainak áttekintésén a Székelyföldi helyzetkép-önálló regionális fejlődés tanulmányra hivatkozva (Bíró A Zoltán 2008) irodalma segítségével nyerhetünk pontos áttekintést. A Székelyföld területén, az előző időszakokhoz képest, a jelenben a térségi fejlesztés előtérbe került. A Székelyföld egy problémákkal küszködő periférikus terület, amelynek társadalmának legfontosabb problémája a területük megfelelő helyzetének megteremtése. A fejlesztés folyamatában egyaránt nélkülözhetetlen a társadalmi és politikai részvétel is, a kettő összefogásával érhető el egy sikeres fejlesztési folyamat a területen.

“A Székelyföld területi változatossága, kiterjedése, valamint kulturális sokszínűsége arra enged következtetni, hogy a térelemek szerepe térségenként nagy változatosságot mutat. A változatos térszerkezet: nyugati, északnyugati és az északi részek erőteljes dombvidék, a középső tengely, amelyet a Görgény-, Hargita-, Baróti hegységek jeleznek hegyvidéki; a keleti határzóna szintén változatos hegyvidék, amelynek záró szerkezeti egységei a Borszéki-medence és a Szitabodzai-medence. Ez a domborzati konstelláció, illetve a területhasználat és a lakosság megoszlási aránya funkcionális értelemben erőteljes vidéki mutatókkal rendelkező térséget mutat (44%-ban vidéki lakos, a foglalkoztatási szerkezetben a mezőgazdaság részesedése a második helyen szerepel)” (Kassay J)

Erdély vagy akár Székelyföld Romániához való kapcsolata gazdaságilag nagy hozzájárulással szolgál az ország számára. A terület teljesen eltérő a Kárpátokon kívüli román térségektől. *“Területi elhelyezkedését tekintve, Romániai viszonylatban teljesen centrumterület, viszont a székely térinterpretáció szempontjából határvidék, ezt erősíti, hogy a régió gazdasági, területfejlesztési, politikai szempontból periférikus helyzetben van”* A terület gazdasági erőssége a helyi adottságaiból ered, mint a művelés alá vont mezőgazdasági területek, a domborzati adottságai, amelyek egyre inkább kihasználtak a turisták számára, a táj összetétele, amely szintén turisztikai szempontból fontos és a területen megmaradt építészeti emlékek, hagyományok, településszerkezetek.

A területre jellemző, hogy nem rendelkezik regionális központtal, a területen található nagyobb városok peremvárosok, a lehatárolt terület szélein találhatóak főként. Ennek értelmében maga Székelyföld is peremterületként nyilvánítható.

Terület és településrendezésére jellemző a szerteágazó típus, rengeteg kisebb falu található, amelyeknek népessége 400-500 fő körül változik. A jelen pillanatban a falvak közötti

összeköttetés már megfelelő infrastrukturálisan, azonban nagyobb, egységes falvakként könnyebb lenne fejlesztést elérni.

Székelyföld társadalmát illetően jellemző a magas önfenntartási kedv és az alacsony munkavállaló kedv, amely eredhet a hagyományokból és a terület adottságaiból. A terület főként vidéki terület, azonban kevés vidéken található vállalat van jelen, amelynek körében a vidéki lakosok is szívesebben vállalnának munkát.

A területen tapasztalhatunk kistérségi belső kohéziós tényezőket, amelyek lehetnek: földrajzi helyzetek/viszonyok, társadalom periféria érzete, vallás, fejlődés folyamata és annak története, életszínvonal, etnikai, származási és a nyelvi azonossági összetartás.

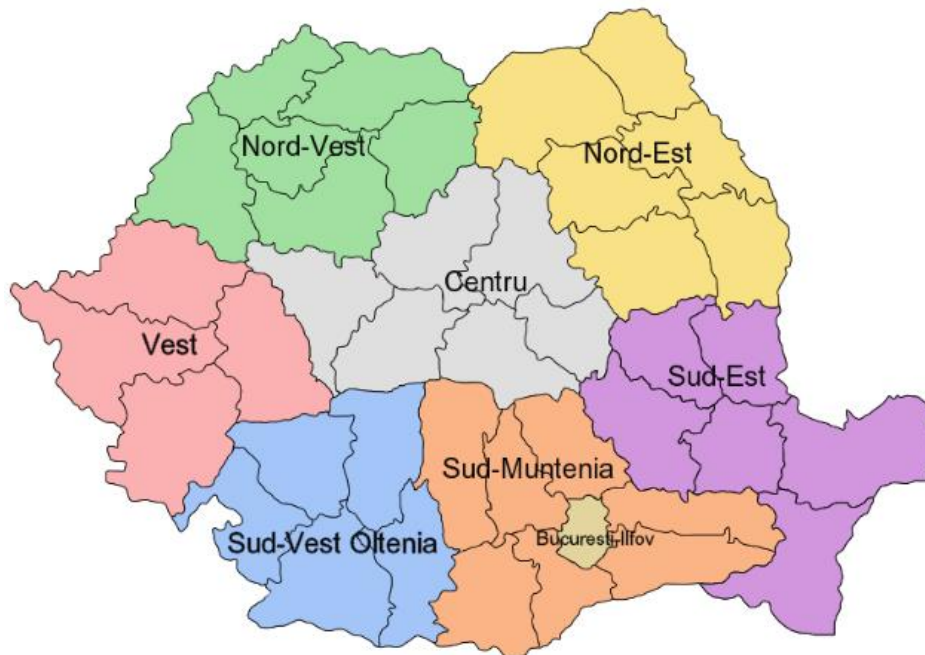
A belső kohéziós tényezők mellett itt is találkozunk a külső kohéziós tényezőkkel. A legjelentősebb a külső gazdasági jellegű kényszer a piacgazdaság gazdasági és társadalmi rendszerének innovatív jelentőséggel is bíró kihívása. Az Európai Unió is külső tényezőnek minősül, hiszen folyamatosan sürgető hatást nyújt a felzárkózással kapcsolatosan.

4.2 Románia regionális áttekintése

1.Ábra Románia regionális felosztása

Forrás:([RO NUTS 2 - NUTS statistical regions of Romania - Wikipedia](#))

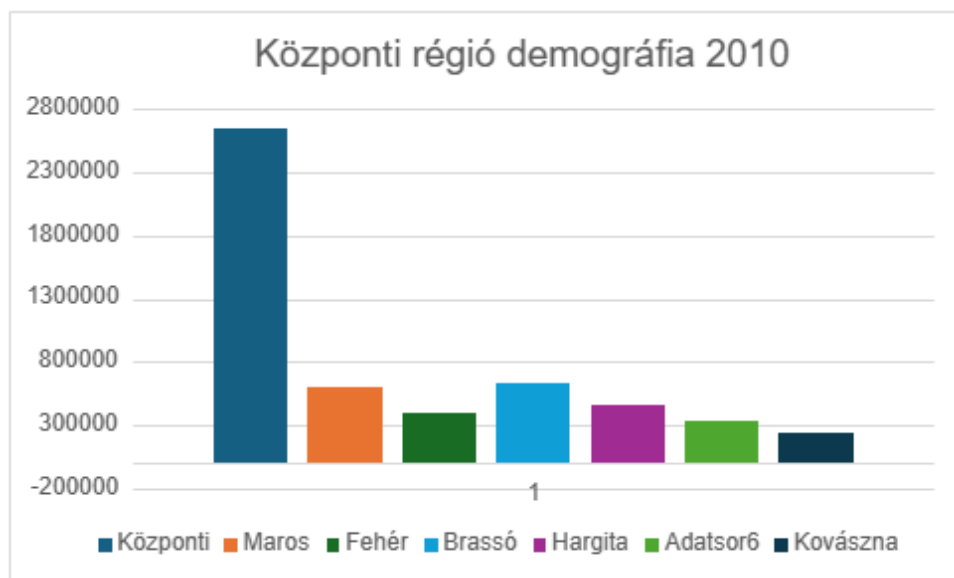
Az első ábrán megtekinthető Románia térképe és annak területi elosztása nagy körvonalakban a NUTS 2-es régiókra. Marosvásárhely a térképen a Központi régióban található, amely a továbbiakban a második ábrán lesz megtekinthető.

2.Ábra Központi régió demográfiai helyzete 2010-ben

Forrás:(Saját készítésű ábra a feldolgozott adatok alapján)

A NUTS 2-es régió 6 megyéből tevődik össze, Maros megye, Fehér-megye, Brassó-megye, Kovászna-megye, Hargita-megye és Szben-megye, a megyéket és azok mértékeit szemlélteti a második ábra.

4.3 Marosvásárhely regionális áttekintése

3.Ábra Románia NUTS 3-as osztályozása

(Forrás: [Romanian license plate codes - NUTS statistical regions of Romania - Wikipedia](#))

A harmadik ábrán megtekinthető Románia részletesebb földrajzi, területi felosztása a NUTS 3-as osztályozás szerint.

Marosvásárhely Maros-megye (MS) területén található, Marosvásárhely a megyeszékhelye. Marosvásárhely egy jelentős város Románia területén, amely nagyon rég óta jelen van a történelemben.

A városban található társadalmi sokszínűség továbbá hivatkozható arra, hogy a város földrajzilag három területi tájegység találkozásánál található meg a város, Maros völgye, a Nyárádmente és a Maros-mezőség találkozásánál. A város területét két részre osztja a Maros folyó, amely ketté vágja a területet és a települést is. A nagyobb része a városnak a folyó bal oldalán fekszik, és a területen végbement fejlesztések is főként a Maros bal oldali részén történtek.

3. Táblázat Marosvásárhely népessége 2010-2019 között

Forrás: Marosvásárhelyi Statisztikai Hivatal adatai alapján saját készítésű táblázat

Országos szinten 16. Helyen áll Marosvásárhely, a legutolsó népszámlálási adatok (2019) szerint 147 788 lakossal (lásd 3. Táblázat). A népesség vizsgálata során 2010 és 2019 között folyamatos csökkenést észlelhetünk Marosvásárhely népességében.

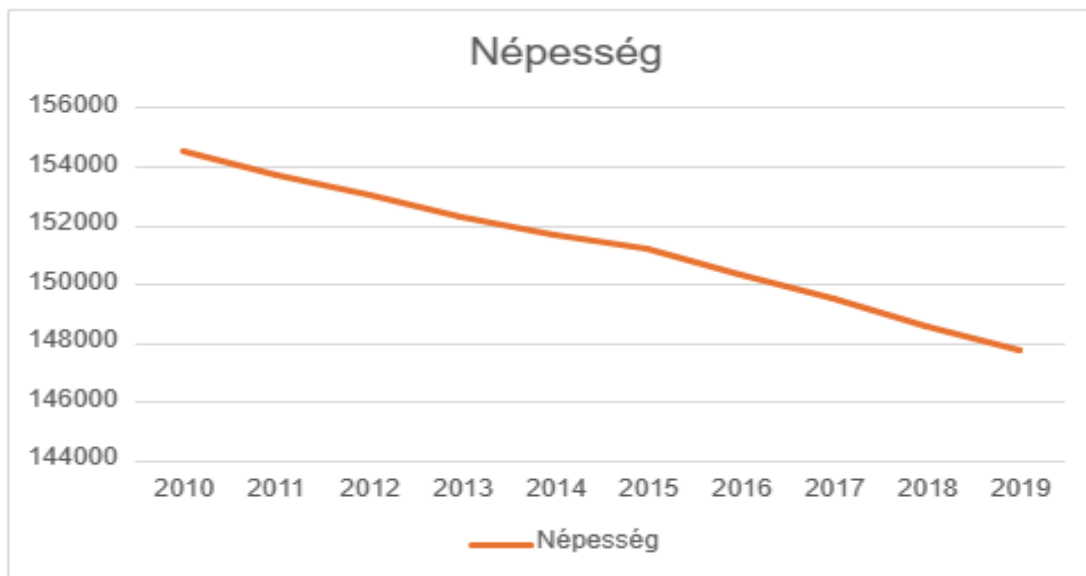
Év	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Népesség	154566	153780	15306	152287	151684	151192	150342	149543	148581	147788
Férfiak	73610	73168	72777	72348	72033	71760	71239	70735	70174	69709
Nők	80956	80540	80290	79939	79651	79432	79103	78808	78407	78079

A népesség csökkenése egy folyamatban történő volt, minden évben enyhe visszaeséseket észlelhetünk. A vizsgált 9 éves időszak alatt a lakosság 6778 lakossal csökkent. A lakosok száma egyaránt csökkent a férfiak és a nők csoportjában is az időszak alatt. A nők számát megfigyelve észrevehető, hogy állandó többségben van a nők csoportja a férfiakéhoz viszonyítva a településen.

4.Ábra A népesség alakulása (fő) 2010 és 2019 között

Forrás: Marosvásárhelyi Statisztikai Hivatal adatai alapján saját készítésű ábra

A 4. Ábra Marosvásárhely népességszámára vonatkozik, a 3. táblázatban szereplő adatok szerint vonaldiagrammot készítettem, amelyen áttekinthető a lakosság egyenesen arányos csökkenése a településen 2010-től kezdődően 2019-ig. Az ábrán látható vonal fejezi ki a csökkenést, a balról induló jobbra lefele haladó vonal pedig nem tartalmaz fölfele irányulásokat, tehát a csökkenés egyenesen arányos folyamatos csökkenés a településen.

Marosvásárhely lakossága mivel város nagy számban jelen van a fiatalok és az idősek száma. A fiatal és az idős lakosságot, ha 4 éves korcsoportokra osztjuk úgy is jelentős számokat kapunk egy eredményes vizsgálathoz.

4. Táblázat Marosvásárhelyre vonatkozó demográfiai tényezők alakulása

Forrás: Marosvásárhelyi Statisztikai Hivatal adatai alapján saját készítésű táblázat

A negyedik táblázatban látható Marosvásárhely fiatal, és idős lakossága, különböző csoportokra osztályozva, évekre bontva 2010-től 2019-ig.

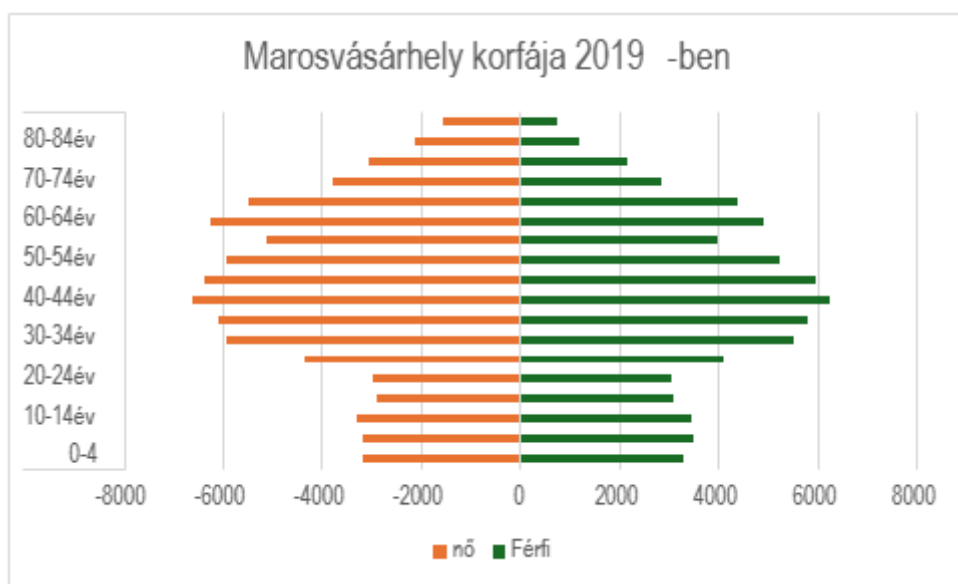
Év	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
0-4 év	7617	7518	7263	7065	6865	6591	6453	6375	6450	6485
5-9 év	6535	6585	6807	6944	7085	7283	7230	7055	6860	6663
10-14 év	6141	6228	6199	6151	6168	6274	6356	6604	6678	6767
60-64	8675	9355	9690	10452	10818	10981	11196	11428	11265	11167
65-69	7239	7285	7350	7235	7439	7887	8521	8856	9547	9860
70-74	5707	5806	6008	6180	6250	6408	6475	6536	6436	6610
75-79	3908	3909	4037	4241	4507	4740	4802	5005	5138	5218
80-84	2434	2555	2599	2689	2706	2765	2792	2926	3128	3323
85 felett	1402	1472	1625	1728	1855	1899	2014	2097	2170	2297
60-x év között	2936	3038	3130	3252	3357	3468	3580	3684	3768	3847
	5	2	9	5	5	0	0	8	4	5
Fiatalodási ráta%	69,10%	66,90%	64,70%	61,90%	59,90%	58%	55,90%	54,50%	53%	51,70%

A lakosság fiatal és idős résztvevőinek vizsgálata fontos a településre nézve, hiszen e két korcsoportot vizsgálva tudjuk megállapítani a fiatalodási indexet százalékban kifejezve.

5. Ábra A település korfája 2019-ben

Forrás: Marosvásárhelyi Statisztikai Hivatal adatai alapján saját készítés

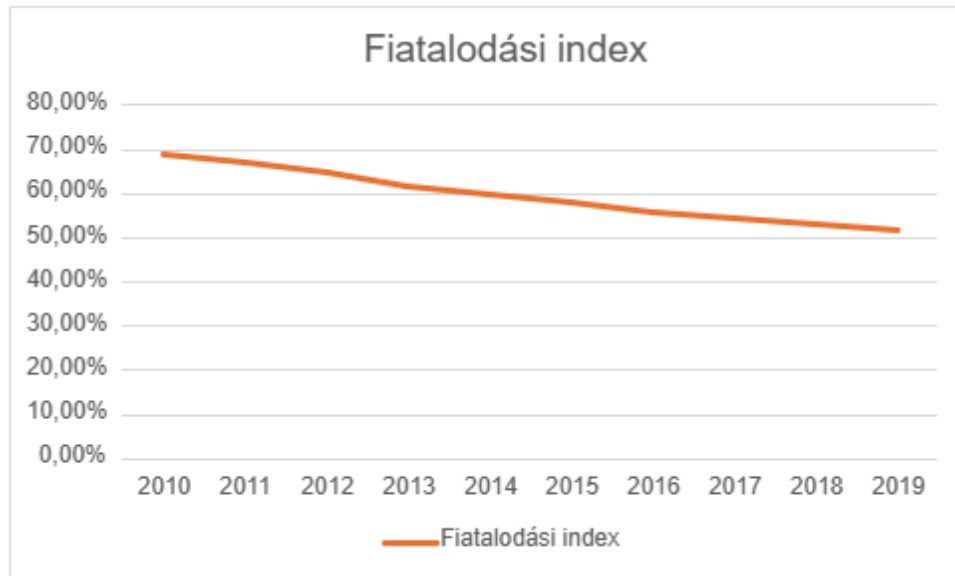
Az alábbi ábrán megtekinthető a település korfája a 2019-es évre vetítve, amelyen szintén látható a női vizsgált csoport többsége a társadalomban. A férfiak és nők viszonya a fiatal és a középkorosztály területén megközelítőleg egyenlően állnak, azonban idős korban a nők csoportja fölényben van a férfiak csoportjával szemben. Az idős korosztály női résztvevőinek többsége a nők átlagéletkorára hivatkozható, nemcsak az elemzett településen, hanem országos, Európai szinten.

6.Ábra Fiatalodási index (%) a településen,2010 és 2019 között

Forrás: Marosvásárhelyi Statisztikai Hivatal adatai alapján saját készítés

A fiatalodási index kifejezésére szintén saját készítésű diagrammot készítettem a 2010 és 2019 közötti időintervallumra. Az adott intervallum alatt a fiatalodási indexet százalékban fejeztem ki, 2010-ben a 70%-ot érintette a településen, viszont a lakosság ábrájához hasonlóan ezen az ábrán is a folyamatos évről évre csökkenés észlelhető, 2014-ben már csak 60% -nál tartott, 2019-re pedig ismét 10%-al csökkent, közel állva az 50%-hoz.

5. Táblázat A településre vonatkozó demográfiai jellemzők alakulása II.

Forrás: Nemzeti Statisztikai Hivatal adatai alapján saját számítás

A lakónépesség száma az 5. táblázatban is megfigyelhető a 2010-től 2019-es évekig, a folyamatos csökkenés. Az 5. táblázatban azonban megtalálhatóak azok a befolyásoló tényezők, amelyek a lakosság csökkenését eredményezik.

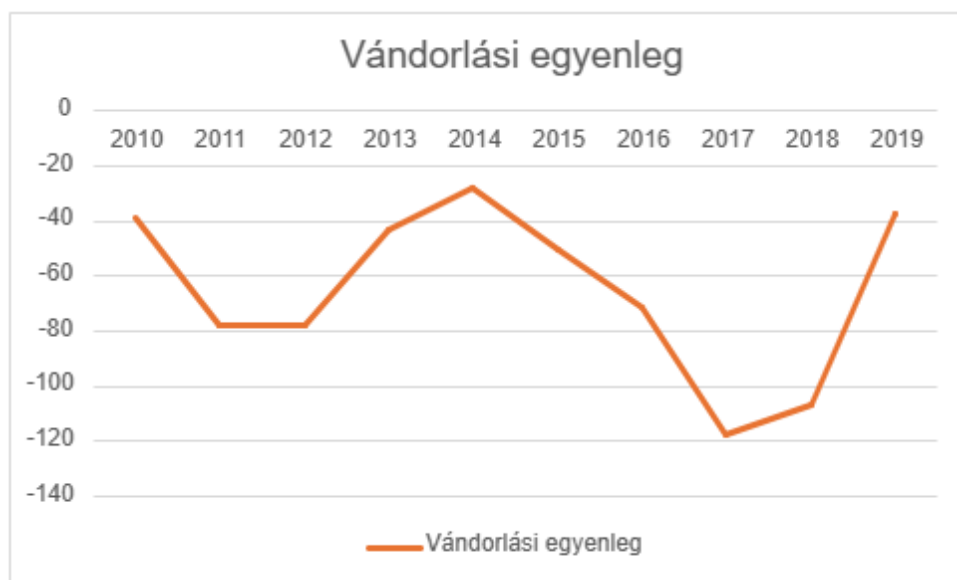
Év	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Terület (km ²)	66,96	66,96	66,96	66,96	66,96	66,96	66,96	66,96	66,96	66,96
Lakónépesség száma	154566	153708	153067	152287	151684	151192	150342	149543	148581	147788
Halálozások száma	1477	1384	1401	1383	1424	1545	1497	1565	1491	1595
Odavándorlások	78	54	45	54	43	45	73	65	59	103
Elvándorlások	117	135	123	97	71	95	144	183	166	140
Vándorlási egyenleg (fő)	-39	-78	-78	-43	-28	-50	-71	-118	-107	-37
Halálozási ráta	95,5	90	91,5	90,8	93,8	102,1	99,5	104,6	100,3	107,9
Népsűrűség	2308,3	2295,5	2285,9	2274,3	2265,2	2257,9	2245,2	2233,3	2218,9	2207,1

Az 5. táblázatban a településre vonatkozó demográfiai jellemzők láthatóak Marosvásárhely területén. Marosvásárhely település, város, megyeszékhely teljes közigazgatási területe 66,9 négyzetkilométer, amely a vizsgált időszak alatt nem változott, az egész időszak alatt ugyanakkora maradt a település területe. A lakosság csökkenését eredményező tényezők a halálozások száma a településen, az elvándorlások száma a településen, és az odavándorlások-elvándorlások kapcsolata, az odavándorlások száma kevesebb, mint az elvándorlások száma. A csökkenéseket kifejező tényezőket a továbbiakban ábrák segítségével fogom szemléltetni.

7.Ábra Vándorlási egyenleg

Forrás: Forrás: Nemzeti Statisztikai Hivatal adatai alapján saját számítás

A 7. ábrán a vándorlási egyenleg tekinthető meg, amely az odavándorlások és elvándorlások összességét bizonyítja. A településre vándorlók száma kevesebb az évek során, mint a településről elvándorlók száma, ennek köszönhetően az értékek negatívak Marosvásárhely példájában.

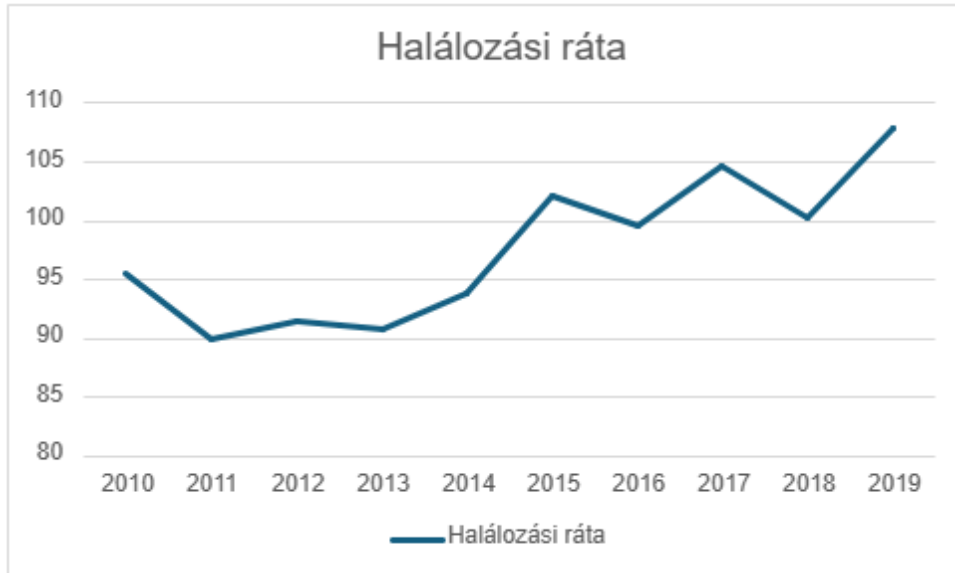
A 2010 és 2019-es évek között a vándorlási egyenleg az előzőekben vizsgált ábrákkal ellentétben már nem egyenesen arányos a negatív irányba, hanem tapasztalhatunk mélypontokat és csúcsokat az ábrán. Az elemzett intervallum első évében -39 fő származott ebből a folyamatból, a legkevesebb a 2014-es év során volt, ahol -28 fővel csökkentette a lakosságot, és 2017-ben volt a legmagasabb a különbség, -118 fővel csökkent a lakossága a vándorlási folyamatoknak köszönhetően. A 2017-es évet követően a vándorlási különbségek ismét kisebb irányba haladnak, ennek eredményezhetője lehet a 2019-ben kirobbant Koronavírus járvány is, amely Romániát, ezen belül Marosvásárhelyet is érintette és a szigorú kötelezettségek nem engedélyezték a lakosság el- és bevándorlását.

A másik társadalom összességének csökkenését befolyásoló tényező a halálozási ráta. A halálozási ráta a településen a következő ábrában lesz megtekinthető.

8. Ábra Halálozási ráta, 2010-2019 között, ezrelék

Forrás: Nemzeti Statisztikai Hivatal adatai alapján saját számítás

A halálozások száma ingadozott a területen, amely látható a nyolcadik ábrán, a vizsgálati időszak első évéhez viszonyítva visszaesés volt észlelhető 2014-ig, majd ezt követően növekedést észlelhetünk a 2015-2019-es évek között.

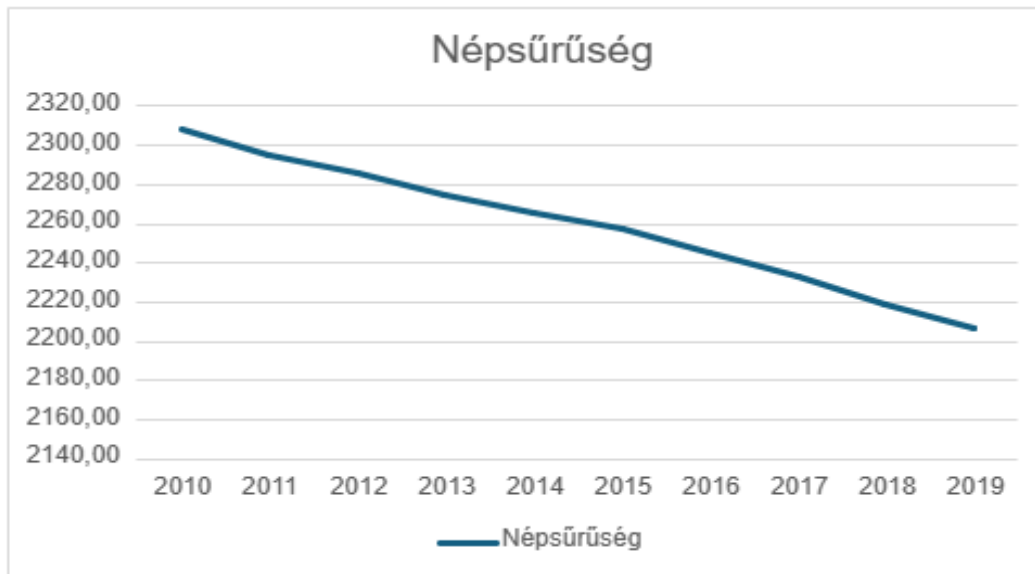

A település fontos jellemzője a társadalmi vizsgálat során a népsűrűség. Ez az a mutató melynek során megtudjuk, hogy az adott területen milyen sűrűn élnek a lakosok. A terület közigazgatási területét ismerve, amely nem változott az évek során, és a lakosság számát ismerve népsűrűséget számítottam minden évre.

9.Ábra Népsűrűség alakulása a településen, fő/km²

Forrás: Nemzeti Statisztikai Hivatal adatai alapján saját számítás

Marosvásárhely népsűrűsége a 9. Ábrán tekinthető meg, hasonló a diagramm összetétele a lakosságot kifejező 2. ábrához, a terület mérete, ha nem változik, akkor a népsűrűséget a népesség száma változtatja más irányokba.

A népsűrűség a területen szintén 2010-ben volt a legnagyobb, 2308,3 fő/négyzetkilométer. A népsűrűséget kifejező vonal a diagrammon, egyenesen arányosan lefele halad az évek során, tehát folyamatos népsűrűség volt jelen a területen. 2019-re a népsűrűség 2207,1 fő/ négyzetkilométer, a 9 éves időintervallum alatt Marosvásárhely területén kevéssel több mint 100fő/négyzetkilométer -el csökkent a népsűrűség.

Marosvásárhely gazdasági szempontból egy olyan település, amely sokszínű gazdasági lehetőséggel, adottsággal rendelkezik, amely munkalehetőséget ad a város lakosainak számára, és a környékbeli települések lakosainak számára is, hiszen nagyon sok vállalat található mindenféle gazdasági ágazatban a településen így szükség van az aktív munkaerőre.

6. Táblázat A településre vonatkozó gazdasági jellemzők alakulása

Forrás: Nemzeti Statisztikai Hivatal adatai alapján saját szerkesztés

A 6. táblázatban megtekinthető Marosvásárhely területén működő regisztrált vállalkozások száma, amely a lakónépességhez viszonyítva, egy működő vállalkozásra 18-21 fő jut.

Év	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lakónépesség	1545	1537	1530	1522	1516	1511	1503	1495	1485	1477
	66	08	67	87	84	92	42	43	81	88
Regisztrált vállalkozások	7233	7392	7310	7291	7350	7229	7323	7530	7658	8031

Azonban egy pontosabb vizsgálat céljából, a 2019-es évben például, a munkaképes lakosságot figyelembe véve, a 18 és 60 év közöttiek számát, 89 398 aktív lakos, a 2019-ben regisztrált vállalkozásokra pedig az aktív lakosságot figyelembe véve már csak 11,1 lakos jut. A területen található több nagy vállalkozás, amelyek nagyon sok munkalehetőséget nyújtanak, ilyenek például: Azomures SA, E.ON Energie Romania SA, Delgaz Grid SA, Bio Eel SRL, Romcab SA.

10.Ábra A regisztrált vállalkozások alakulásának száma, 2010 és 2019 között

Forrás: Nemzeti Statisztikai Hivatal adatai alapján saját számítás

A 10. ábrán megtekinthető a regisztrált vállalkozások száma Marosvásárhely területén. A vállalkozások helyzete fontos gazdasági tényező a település számára. A vállalkozások számának növekedése pozitív hozzájárulást eredményez, gazdasági hozzájárulást, a terület fejlődését is jelentheti.

A 2010-es évben 7200 vállalkozás volt a település területén, 2015-ig enyhe ingadozást vehetünk észre, a vállalkozások száma 7200 és 7400 között mozgott. 2016-tól kezdődően észlelhetünk rohamos növekedést, amely a 10. ábrán 2019-ben éri el csúcspontját, 8031 regisztrált vállalkozást.

7.Táblázat A településre vonatkozó gazdasági tényezők alakulása II

Forrás: Nemzeti Statisztikai Hivatal adatai alapján saját számítás

A 7. táblázat szintén gazdasági jellegű, Marosvásárhely településre vonatkozik. A táblázatban megtekinthető a 9 éves intervallum minden évében nyilvántartott állás keresők száma, kifejezve darabszám szerint és százalékban is kifejezve. Az átlagos dolgozók száma is megtalálható a táblázatban, ennek olyan célja van, hogy a nyilvántartott állás keresők számát viszonyítani tudjuk a dolgozók számához.

ÉV	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nyilvántartott állás keresők száma	3082	1695	1596	1499	1124	586	517	393	310	300
Nyilvántartott állás keresők száma %	2,9	1,6	1,5	1,5	1,1	0,6	0,5	0,4	0,3	0,3
Átlagos dolgozók száma	55172	54427	54941	55961	56851	59796	59724	60546	62407	62698

11.Ábra Nyilvántartott állás keresők számának alakulása, 2010-2019

Forrás: Nemzeti Statisztikai Hivatal adatai alapján saját számítás

A nyilvántartott állás keresők száma a 2010-es évben volt a legmagasabb, 3082 fő, ezt követően a további években évről évre csökken. 2011-re majdnem felére csökken az állás keresők száma, ezt követően a további években enyhe fokozatos csökkenést észlelhetünk, a 2019-es évben [a 2010-ben lévő munkakeresőkhöz viszonyítva, (100%)] már csak 10%-a nyilvántartott munkakereső, ezek az adatok az alábbi ábrán szemlélhetők.

A gazdasági fejlesztések, munkabiztosítói növekedések eredményezhetik a nyilvántartott állás keresők számát, a 10. ábrán észlelt vállalkozások számbeli növekedése egy élhetőbb munkakeresési-munkavállalási viszonyt biztosított a társadalom számára, diverzifikusabb munkahelyek és munkakörülmények biztosításával.

A nyilvántartott állás keresők számának csökkenésével egyértelműen növekedik az állandó dolgozók száma Marosvásárhelyen az évek során.

12.Ábra A település átlagos dolgozóinak száma 2010 és 2019 között

Forrás: Nemzeti Statisztikai Hivatal adatai alapján saját számítás

A 12. Ábra az átlagos dolgozók számát mutatja be Marosvásárhely területén, a diagramm ellentétes a 11. diagrammhoz képest, viszont kapcsolatosak egymással. A 11. diagrammon az álláskereső csökkenése azt jelenti, hogy egyre kevesebben keresnek munkát, tehát egyre többen találtak megfelelő munkát és dolgoznak, ennek értelmében a 12. ábrán folyamatos növekedést vehetünk észre az aktív dolgozók számában.

A vizsgált intervallum alatt a területen az aktív dolgozók száma 2011-ben volt mélypontján 54 427 fővel, és csúcspontja pedig 2019-ben volt 62 698 fővel.

A társadalmi és gazdasági tényezők mellett fontos a település terén az infrastruktúra, a lakásinfrastruktúra, amely jelentősen befolyásolja a lakosság közérzetét.

8. Táblázat A településre vonatkozó lakásinfrastruktúra 2010-2019 között

Forrás: Nemzeti Statisztikai Hivatal adatai alapján saját számítás

A 8. táblázatban megtekinthető az évekre szegmentált lakások összességének száma. A lakásállomány számsora egy olyan számsor, amely pozitív, kizárólag csak növekedő irányba halad a városon belül. 2010-ben a vizsgált időszak elején 58 190 lakás volt nyilvántartva, 2019-ben pedig a vizsgált időszak végére ez 61 141-re bővült.

ÉV	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lakásállomány	58190	59139	59271	59324	59478	59632	59729	60119	60677	61141

A vizsgált időszak alatt tehát 2951 lakással gyarapodott Marosvásárhely környezete. A lakásállományok szintén társadalmi növekedést eredményeznek, a lakosok csökkenése és a lakások növekedése nagyobb életszínvonal, kényelem, szükségletek megteremtésére utal.

Marosvásárhely főbb lakásállomány projektjei (Forrás: Principalele proiecte rezidențiale ale municipiului Târgu Mureș - Stiri din Mureș, Stiri Târgu Mureș - Liderul presei muresene (zi-de-zi.ro))

A társadalom igényei figyelembe véve Marosvásárhely területén nélkülözhetetlen volt a lakásállományok számának növelése, amelyet a fejlesztési projektek által létrehozó új lakónegyedek által lehetett elérni.

Az új lakónegyedek befejeztével társadalmi növekedés észlelhető a területen, azonban a kivitelezési folyamatok jelentős gazdasági hozzájárulást nyújtottak a terület és a terület lakosainak számára.

Új lakónegyedek Marosvásárhely területén:

Maurer Residence: az egyik legnagyobb fejlesztési projekt, amely a város egyik elhagyatott részét alakítja át egy modern XXI. Századi városrészé, a projekt összességében 53 új tömbház építését foglalja magába, amelyekből 2019-ig néhányat már a lakosok igényeire is bocsájtottak. Green Residence: A fejlesztési projekt a város szélén zajlik, amelynek első mérföldköve 2016-ban teljesedett be, azóta pedig rohamosan terjesztik ki a tömbházakat, a fejlesztés legfőbb célja 2021-re 1100 tömbházlakást biztosítani a lakosok és idevándorlók számára.

E két jelentősebb fejlesztési projekt mellett még jelen vannak ezekhez viszonyítva kisebb lakásállományt fejlesztő projektek: Bastion Residence, Unirii Green Park, Unirii Park, Shamrock Gardens.

A lehatárolt terület sokszínűsége hivatkozható arra, hogy nemcsak önmagában a terület és annak társadalma sokszínű, hanem a terület gazdasága is. A XXI. Században a gazdaság

összetétele legképesebb formálni a területet. Egy olyan terület, amelynek gazdasága eltűnő irányba halad, nehezen tud elindulni a fejlesztés folyamatában. Ezzel ellentétben egy gazdaságilag sokszínű terület, könnyebben, nagyon eséllyel a sikerek irányába tud elindulni a megfelelő stratégiai terveket kidolgozva és alkalmazva, hogy a társadalom számára egy élhető területté, településsé váljon.

Marosvásárhely gazdasága több, egymástól eltérő, változatos ágazatra épül, melyek között a XXI. Században fontos iparágak és szolgáltatások megtalálhatóak. Az első és nagyon fontos, hogy a területen megtalálható a gyártás folyamata, az ipar és gyártás. Ez az ágazat rendkívülién fontos, hiszen ennek a folyamatnak rengeteg kapcsolatra van szüksége a működéshez, ezek a kapcsolatok szintén gazdasági növekedést eredményeznek helyi szinten. A városban főként a könnyűipar dominál, ide tartozik a textilipar, a bútorgyártás és az élelmiszeripar. Az iparágazat, amely már rég óta említve van és működtetve a településen belül, ezzel ellentétben megtalálható egy megújuló gazdasági ágazat, az informatika és technológia. Az informatikai és technológiai szektor dinamikusan fejlődik a városban. Számos informatikai vállalat és szoftverfejlesztő cég működik itt, amelyek széles körű IT-szolgáltatásokat nyújtanak.

A város másik legnagyobb gazdasági ágazata a kereskedelem és szolgáltatások gazdasági ág. A város kereskedelmének állapotát azzal tudom indokolni, mint ahogyan a fentiekben látott 1.-es és 2-es ábrán láthattuk, bármilyen irányból központi helyén helyezkedik el az országnak, így jelentősen részt vesz a kereskedelmi folyamatokban. További előnye a kereskedelmi folyamatokat illetően, hogy infrastrukturális szempontból előnyös adottságokkal rendelkezik, közúti és vasúti téren. Egy kulcsfontosságú szerepet játszó regionális kereskedelmi központ, ahol sokféle kiskereskedelmi és nagykereskedelmi tevékenység folyik. A kereskedelem mellett számos szolgáltató vállalat működik a városban, beleértve az egészségügyi, oktatási, pénzügyi és üzleti szolgáltatásokat, amelyek kereskedelmet vonnak maguk után a működésük fenntarthatósága miatt.

A turizmus és vendéglátás szintén jelentős százalékban megtalálható a területen. A turisztikai fontossága a területnek főként a történelmi épületeire, múzeumjaira, stílusára alapszik. Főként az idősebb korosztály kedvelt turisztikai helye, a fiatal turisztikát érintően, más vonzóereje van a városnak, amely a szórakozás és ez szezonális a város területén, főként a nyár évszakában. Például a város területén zajlik 2017 óta a Vibe fesztivál, amely Erdély fiatalmegmozgató eseménye, az elmúlt években hatalmas sikert aratott és éves felvonásai egyes években akár 100 000 személyt mozgattak meg. A város vendéglátása egy átlagosan településeken található koncepciójú, megtalálhatók hotelek, panziók, kulcsosházak, kávézók, éttermek stb.

Az oktatás és kutatás rendkívülien fontos a város életében, a helyi szinten tanulók, tanulmányaik elvégzése után szakemberekké válnak. A vándorlási számok ellenére, az itt tanultak egy része helyi szinten marad és tudományaikat felhasználva járulnak hozzá a fejlesztés folyamatához. Az oktatás terén Marosvásárhely jelentős egyetemvárossá vált, ahol több jelentős egyetem és felsőoktatási intézmény működik. Ez a város számos oktatási és kutatási lehetőséget kínál a lakosság és a külföldi hallgatók számára.

Az építőipar és infrastruktúra kiemelt terület Marosvásárhelyen. Ezt indokolja, hogy Marosvásárhely területén új lakónegyedek építésébe és életbe helyezésébe kezdtek a 2010 utáni években, a város elhagyatott részeit újjáépítik, hogy teljes mértékben kihasznált legyen a területe. A lakóparkok mellett zajlanak az infrastruktúrai fejlesztések, amelyek problémásan működnek véleményem szerint, és város rehabilitációs projektek zajlanak.

4.4 Marosvásárhelyen végbement fejlesztési projektek

Marosvásárhelynek is szüksége volt projektek tervezéséhez és végbeviteléhez, mint bármilyen más településnek a fejlődés céljából. A projektek fő célkitűzése a város életszínvonalának javítása volt. A 2010-2019 időszakban főként társadalmi fejlesztés célú projektek történtek, amelyek egyaránt fejlesztették a város állapotát és az életminőséget a város területén. Ilyen projektek voltak közút infrastruktúra terén, az egészségügy terén, monitorizálás a lakosság biztonsága céljával, meglévő lakótömbházak modernizálása, főként a hőszigetelése, oktatási intézmények fejlesztése, szabadidős területek modernizálása, több szabadidős park, terület létrehozása a város minden részén, közszolgáltatások hatékonyabbá tétele, állatkert korszerűsítése, zöldház programok, Európai platform intelligens városokért, napenergia források értékesítése, a meglévő kerülő út(Segesvári út) kibővítése, a marosvásárhelyi szennyvíz tároló terület rehabilitációja, összekötő út a Marosvásárhelyi Megyei Sürgősségi Kórház és Jedd település között és a vízellátás, csatornázási rendszer felújítása.

4.4.1 Integrált Városfejlesztési Terv (PIDU)

Marosvásárhely Megyei Jogú Várost városi fejlesztési pólusnak nevezték ki az országos növekedési pólusok kinevezésére vonatkozó 2008. évi 998-as számú kormányhatározat révén, amelyben elsősorban a közösségi és országos finanszírozású programokból valósítanak meg beruházásokat. A finanszírozások a PIDU-n keresztül történtek meg, és több szakaszban bonyolódott le.

Utcák korszerűsítése I. szakasz: A projekt első szakasza az utcák, közutak egy részének korszerűsítését foglalja magába. A projekt általános célkitűzése Marosvásárhely életminőségének javítása, az első szakaszban 19 utca került felújításra.

Az Önkormányzat sajátos célkitűzése a 19 utca korszerűsítése és felújítása, azzal a céllal, hogy a város közlekedési feltételeit javítsák. A város útszakaszainak elemzésétét következtetve az első sorban azokat az útszakaszokat korszerűsítették, amelyek inkább igényelték ezt. Amelyek kevésbé igényelték, azok a második szakaszban kerültek felújításra.

A projekt első szakaszának összértéke 37 620 733 lej volt. A pénzösszeg két irányból tevődött össze. Elsősorban vissza nem térítendő támogatásból irányult a pénzösszeg többlete, 29 470 698 lej. Másodsorban önrészből irányult a pénzösszeg további része, 868 603 lej.

A projekt összértéke és a két irányból származó pénzösszeg különbözete az adó (TVA), amely 7.281.432 lej volt.

A projektek működéséhez szükség van egy finanszírozási forrásra. A bemutatott projekt a Regionális Operációs Program 2007-2013, 1-es Elsőbbségi Tengely által vált finanszírozotté. A városok tartós fejlődésének támogatása- lehetséges fejlődési pólusok, Fő Intervenciós Terület. A projekt kivitelezésének időszaka 2011 és 2015 között történt. A kivitelezésért felelő volt: NEMZETKÖZI FINANSZÍROZÁSÚ PROJEKTEK OSZTÁLYA BERUHÁZÁSI ÉS BERUHÁZÁSOKAT ELLENŐRZŐ ÉS KÖZTERÜLET-RENDEZÉSI OSZTÁLY, VALAMINT MŰSZAKI IGAZGATÓSÁG. (Forrás: Marosvásárhelyi Önkormányzat)

A fejlesztési szakasz állapota véglegesíve.

13. Ábra Marosvásárhely útszakaszainak felújítása

(Forrás: stiri.infomures.ro)

A 13. Ábrán láthatóak az utcák korszerűsítése program keretében zajló modernizálások, a Rovinari utca keretén belül, amely új aszfaltréteget és parkolókat kapott.

Az utcák korszerűsítése II szakasz.

A projekt általános célja Marosvásárhely és a municípiumot összekötő meglévő utcákból 32 utca felújítása, a projektbe foglalt 32 utcából pedig 27 utca felszíni felújítása mellett a vízvezeték rendszer felújítására is sor került. Az általános cél a marosvásárhelyi lakosok életminőségének javítása, magasabb szintre emelése.

Marosvásárhely sajátos céljai a projekt keretében a projektbe foglalt 27 utca vízvezeték rendszerének rehabilitációja, a város területén zajló közlekedési feltételek javítása, mert beavatkozások nélkül évről évre zsúfoltabb is terhelőbb, a város szállítási infrastruktúra fejlesztése és a beruházók vonzása ezzel együttesen. A második projekt szakasz nagyobb pénzügyi befektetést igényelt. Egyaránt nőtt a vissza nem térítendő támogatás összege és az önrész, illetve az adó összege is a második szakasz során. A projekt összértéke 40 122 227 lej volt, amelyből vissza nem térítendő támogatás 31 446 424 lej volt, az önrész 981 763 lej volt és a különbözetet képező adó(tva) 7 694 039 lej volt.

FINANSZÍROZÁSI FORRÁS: REGIONÁLIS OPERÁCIÓS PROGRAM 2007 – 2013, 1-ES ELSŐBBSÉGI TENGELY. A városok tartós fejlődésének támogatása – lehetséges fejlődési pólusok, FŐ INTERVENCIÓS TERÜLET 1.1. Integrált városfejlesztési tervek

REGIONÁLIS FEJLESZTÉSI ÉS TURISZTIKAI MINISZTERIUM

A projekt második szakaszának kivitelezési időszaka 2011-2015 között volt, a kivitelezésért felelő pedig a Nemzetközi Finanszírozású Projektek Osztálya Beruházási és Beruházásokat Ellenőrző és Közterület Rendezési Osztály, valamint Műszaki Igazgatóság. (Forrás: Marosvásárhelyi Önkormányzat)

Az infrastruktúra fontos a társadalom számára, hogy megfelelő életviszonyok között élhessenek, azonban egy településnek, területnek szüksége van egy összetett fejlesztésre, hogy a társadalom számára minden fontos tényezőt fejlesszenek. Éppen ezért Marosvásárhelyen a szabadidős területek korszerűsítették egy projekt keretén belül, amely rendkívül fontos egy XXI. Századi társadalom életében.

4.4.2 A marosvásárhelyi Somostető szabadidős területeinek korszerűsítése és átrendezése

Marosvásárhelyi legjelentősebb szabadidős területe a Somostető. A Somostető a város legmagasabb pontján található terület, egy erdős, fákkal borított terület, amelyen található egy park, amely szórakozási lehetőséget nyújt a gyerekek és a felnőttek számára, és itt található ezen a területen a város állatkertje is.

A projekt általános célja a tartós turizmus fejlesztése a Somostetőn turisztikai infrastruktúra létrehozásával, fejlesztve a turizmust főként a fejlesztett területen, viszont hozzájárul az egész település életéhez. A projekt célja, a turizmus a helyi gazdasághoz való hozzájárulásának növelése és a városi források hatékony és ésszerű értékesítése.

14. Ábra A Somostető, Erdély legkorszerűbb szabadidős létesítménye
Forrás: (Saját készítésű fotó)

Az alábbi ábrán látható a Somostető egy része, amely Erdély legkorszerűbb szabadidős létesítményének volt nyilvánítva, a képen látható a park egy része, a zöldövezet és azon belül található csúszda, csúszdaházak és további hinták stb., amelyek szórakozási lehetőséget nyújtanak a gyerekek számára.

A projektnek sajátos célkitűzései elsősorban a szabadidős infrastruktúra fejlesztése és kibővítése a somostetői kihasználatlan zöld területen, biztosítva a város által birtokolt természeti forrásoknak hatékony és ellenőrzött értékesítését idegenforgalmi céllal. Sajátos célok közé tartozik, a meglévő idegenforgalom megerősítése, amely a szabadidős és a kulturális turizmuson alapszik. A projekt sajátos célja az új munkahelyek teremtése, munkahelyek számának növelése a turizmusban. A szabadidős infrastruktúrával létrehozhatóak közvetlen és közvetett pénzforrások a város helyi költségvetése felé.

A projekt sajátos célja a Somostető népszerűsítése, a terület biztosított lehetőségeinek népszerűsítése. A sajátos célkitűzések sorából a legfontosabb a város infrastrukturális típusainak és szolgáltatásainak változatossá tétele, a szabadidő új és addig nem ismert eltöltési módjait biztosítva, a turisták számának növelésével évről évre, a belföldi és külföldi turisták idevonzása, évi legalább 15% növekedéssel.

A projekt finanszírozási forrása a Regionális OPERÁCIÓS PROGRAM 2007–2013, 5-ÖS ELSŐBBSÉGI TENGELY A turizmus tartós fejlesztése és népszerűsítése. A turisztikai infrastruktúra létrehozása, fejlesztése, korszerűsítése a természeti források értékesítésére és a turisztikai szolgáltatások minőségi növelésére.

A projekt menedzsment-hatósága: REGIONÁLIS FEJLESZTÉSI ÉS TURISZTIKAI MINISZTERIUM.

A projekt megvalósítására 36 hónap állt rendelkezésre. A kivitelezésért felelő a Nemzetközi Finanszírozású Projektek Osztálya a Főépítész Osztályával és a Területrendezési Igazgatósággal együttműködve. (Forrás: Marosvásárhelyi Önkormányzat)

A harmadik projekt Marosvásárhely területén szintén egy olyan projekt, amely a várost fejleszti esztétika, kinézet által, a társadalmi életszínvonalat növeli, és jobb életminőséget teremt azzal, hogy a lakosok költségterhelését csökkenti.

4.4.3 Energiahatékonyságot növelését célzó munkálatok a marosvásárhelyi lakóépületeknél

Az energiahatékonyság növelésével foglalkozó projekt azt infrastruktúrához hasonlóan két szakaszban zajlott le.

A projekt általános célkitűzése a Marosvásárhely Megyei Jogú városban található lakóépületek, tömbházak, főként a régebbi építésűek korszerűsítése, energiahatékonyságának növelése, amely rendkívül pozitív hatással bír a lakosság életkörülményeire, az energiafogyasztás csökkentésére és a fűtési költségekre.

Az energiahatékonyság növelése projekt konkrét célja, célkitűzése a fajlagos éves hőfogyasztás 100 kWh/m²/év szintre csökkentése a hőszigetelt tömbházlakásokban, az energiafogyasztási szempontból jobb osztályozásával rendelkező háztartások számának növelése 393 tömbházakon belüli lakásnál. A 393 lakás és ezeknek szigetelése a projekt során 6 tömbházat foglal magába.

15. Ábra Marosvásárhelyi tömbházak hőszigetelése

(Forrás: Saját készítésű fotó)

Az alábbi fotón látható ahogyan zajlottak a hőszigetelési munkálatok a marosvásárhelyi tömbházakon, a fotó saját készítésű, egy olyan tömbházzal készítettem, amelyhez személyes kötődésem volt nagyszüleim által és ez a tömbház is beletartozott a projekt keretébe. A projekt eredménye sikeres volt, hiszen a nagyszüleim esetében is az energiafogyasztás csökkent, a költségek ezáltal csökkentek és a kényelem az növekedett a tömbház lakásukban.

A 6 tömbház a következők voltak: Arges utca 16. szám, Dózsa György út. 60 + Állomás tér 5 ABC számok, Moldova utca 10. Szám, Moldova utca 12. Szám, Erdély utca 29. Szám + Cernavoda utca 5. szám és Magura utca 16-24 számok.

A projektben összefoglaltak kivitelezésére 64 hónap határidő volt, pontosabban 2015.09.01-től 2020.12.30-ig.

A projekt összértéke az első szakaszára tekintve összességében 7 092 112 lej volt, amely két oldalról irányult, az Eu-s hozzájárulás 3 525 855 lej volt, az országos hozzájárulás pedig 622 209 72 lej volt. Az energiahatékonyság növelése projekt forrása a Regionális Operatív Program (POR) 2014-2020, 3-as főtegel - Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása, 3.1-es célberuházás – Az energiahatékonyság, az intelligens energiagazdálkodás és a megújuló energiaforrásokból származó energia felhasználásának támogatása a közérdekű infrastruktúrákban, beleértve a középületeket is, és a lakásszektorban is, A művelet - Lakóépületek.

Az Energiahatékonyság növelését célzó projekt második szakasza célja azonos az első szakasz céljával, a második szakasz csak helyszínilag különbözik és pénzösszegben az első projekttől.

A második szakaszban 302 lakás energiahatékonyságát növelték, 7 tömbház esetében. A projekt végrehajtási ideje azonos az első szakasszal.

A második szakasz esetében hőszigetelt tömbházak: Constatin Romanu-Vivu utca 2.szám, Kárpátok Sétánya 47. Szám, Raktár utca 7. szám, Állomás tér A1 szám, Állomás tér A2 szám, Mimóza utca 2. szám, Kosárdomb sétány 32. Szám.

A második szakasz megvalósításához szükséges pénzösszeg 6.032.737,50 lej volt, amely szintén két irányú, Eu-s hozzájárulás 3.047.177,92 lej volt, országos hozzájárulás pedig 537.737,28 lej volt. (Forrás: Marosvásárhelyi Önkormányzat)

5. Összefoglalás

Dolgozatom megírására, és az elemzett téma által választott területre és településekre személyes kötődésem ösztönzött. Szakdolgozatom célja a terület és településfejlesztés befolyásolása volt a helyi tényezőknek köszönhetően. E fő cél mellett további céljaim voltak, a személyes javaslatok a fejlesztéseket illetően, illetve egyéb adatok megismerése, főként társadalmi és gazdasági téren, amelyek érdekeltek személyesen Marosvásárhellyel kapcsolatosan.

Egyéni kutatásom személyes adatgyűjtést igényelt. Dolgozatom felépítése az adatgyűjtést illetően a szekunder adatokra épült.

A témával kapcsolatos ismeretekben nyújtottak segítséget a felhasznált szakirodalmak, a konkrét terület, Marosvásárhellyel kapcsolatban pedig segítséget nyújtottak a szekunder adatok, statisztikák. A szekunder adatok beszerzése a Románia Nemzeti Statisztikai hivatal és az ehhez kapcsolódó Marosvásárhelyi Statisztikai Hivatal keretén belül történt, a településre vonatkozó társadalmi, demográfiai, gazdasági és területi adatokat innen sikerült beszerezni, amelyeket személyesen dolgoztam fel az eredmények eléréséhez.

Dolgozatom folyamán egy összképet szerettem volna összeállítani Marosvásárhelyről, megismertetni az olvasókkal a település és a terület állapotát, helyzetét a felsorolt szempontokból, megismerni a település problémáit és megoldásokat találni a problémákra.

Az áttekintést érintő fejeztemben sor került Marosvásárhely elemzésére helyzetére országos viszonyban. Románia nagyvárosaival ellentétben, az erdélyi városokkal pedig hasonlóan Marosvásárhelyet is egy sokszínű településként lehet tekinteni. A sokszínűsége Marosvásárhely sokszínűsége gazdag kulturális és etnikai örökségből táplálkozik. A város a Központi-régió egyik legjelentősebb városa, ahol több etnikai csoport is otthonra lelt, amelyeket áttekintve megnehezítik a jelen helyzetben a fejlesztési folyamatokat. A magyar és román etnikum jelentős számban van jelen, a történelmi problémákból fennmaradt konfliktusok még a XXI. Században sem lettek megoldva, így ezek a konfliktus által keletkezett problémák jelentősen akadályozzák bizonyos esetekben a fejlesztéseket.

A város társadalmát illetően, problémát jelent a népességszám csökkenése, amely indokolható a város fejlettlenségével, a szomszédos versenytársak fejlettebbnek minősülnek és elvonják a településünk számára fontos lakosságot. A népesség csökkenése megtekinthető a 3. táblázatban, illetve a 4. ábrán, ahol az elemzett 2010-2019-es időszak alatt Marosvásárhely népessége több ezer fővel csökkent.

A lakosság csökkenése okolható a nők és férfiak kapcsolatával is, a 3. táblázatban megtekinthető az évek során a nők és férfiak csoportjának száma, az évek során pedig állandó fölényben volt a nők csoportja közel 10000 fővel.

A Marosvásárhelyi Statisztikai Hivatal adataira hivatkozva a népesség csökkenésével a népsűrűség is csökkent a 2010-2019-es időszak alatt, 2010-ben a népsűrűség 2308,3 fő/km² volt, ez a szám pedig 2019-re 2207,1 fő/km²-re csökkent.

A lehatárolt területre vonatkozó ábrák többsége, ami társadalmi vonatkozású, negatív eredményt mutat. A népesség, a lakosok száma, a népsűrűség, a fiatalok száma mind csökkenő irányba haladt a vizsgált időszak folyamán.

A gazdasági vonatkozású ábrák azonban pozitív eredményeket mutatnak, Marosvásárhelyen a regisztrált vállalkozások száma 7233-ról 8031-re növekedett a vizsgált időszak alatt, az álláskeresők száma a 2010-es évhez képest 2019-re 10%-ra csökkent, ebből következően az állandó dolgozók száma ismét több ezer fővel növekedett. A lakásállományok változása, bővülést eredményezett, amelyet befolyásoltak a fejlesztési projektek, ennek értelmében a társadalom szükségletei jobban kivannak elégítve, hiszen a lakosok száma csökken, a lakások száma növekedik, ennek függvényében a lakosok körében nagyobb a kényelem.

Marosvásárhely tehát egy fejlődésre képes település, amely elért fejlesztéseket, fejlesztési projektek történtek több számban a területen, azonban folytatni kell, hogy megfelelő állapotot érjünk el. A városnak szüksége van egy összetett fejlesztési stratégiára, hiszen több irányból származnak problémák.

A fejlesztési folyamatokat zavaró etnikai konfliktusokat meg kell szüntetni a területen, a társadalomnak segíteni kell, hogy rájöjjenek, hogy ez az etnikai konfliktus zavaró tényező a mindennapi életükben és e fő probléma megoldásával egyszerűbben fejleszthető az általuk élt település és terület. Az etnikai konfliktusok gyakorlatban nagyon észrevehetőek voltak Marosvásárhely során, amikor vezető választására, polgármesterválasztásra került sor. A társadalom két részre szakadt, a magyar etnikum a magyar jelöltet támogatja, a román etnikum a román jelölteket támogatja, ez pedig megakadályozza a megfelelő személy választását a vezető pozícióra.

A lakosság komfortérzetének növelésére van szükség a területen, amely többféle módon lehet növelni. Ahogyan részben támogatva voltak a munkahelyteremtő beruházások a településen, ezt ki kellene terjeszteni, kibővíteni és a település költségvetése szerint fokozottabban támogatni, amely hozzájárul a munkakeresők megfelelő beilleszkedéséhez hosszútávon.

Marosvásárhelyen megtalálhatóak olyan területek, amelyeken ösztönözni kellene a környezeti programokat, az erre esélyes területek a Somos-tető, marospart, Kárpátok sétánya, a

marosvásárhelyi „liget”, Weekend telep. A felsorolt területeken kellene környezeti programokra esélyt adni, amelyen a lakosság részt vehet, sőt a környékbbeliek bevonása is fontos lenne.

A város területén reklámozva volt a természetvédelem, a jövőre tekintve véleményem szerint ösztönözni kellene a fiatal generáció körében egy jobb helyzet megteremtése céljából.

Társadalmi szempontból a városnak megoldást kell találni a fejlesztési stratégiával, hogy megőrizze a fiatal lakosságot, ezáltal megakadályozható lehet a területen megfigyelt elöregedés, a megfelelő folyamatok lebonyolításával lecsökkenthető a területen történő elvándorlások száma, illetve növelhető az idevándorlás a környező területekről. A felsorolt folyamatok sikeres bekövetkezése a Marosvásárhelyre vonatkozó népességszámot mutató negatív ábrát is pozitívvá tudná átalakítani a jövőre tekintve.

Egy fenntartható, versenyképes település számára fontos, hogy a társadalmi, demográfiai, gazdasági stb. tulajdonságait kimutató ábrák pozitív képet mutassanak.

A város lakosságának komfortérzetének növeléséhez és a gazdasági növekedés hozzájárulásához fontos az infrastruktúra fejlesztése. Marosvásárhely infrastruktúrája igényel beruházásokat, fejlesztéseket, legjelentősebb beruházás lenne a város kerülőútjának befejezése, amely megkönnyítené a város utcáit a teherautók forgalmától. A teherautók forgalmának eltérítése pedig hozzájárulna a lakosok kényelem érzetéhez, kevesebb zaj és szennyeződés lenne a város területén, és gazdaságilag megtakarítást jelentene az önkormányzatnak hosszútávra tekintve, hiszen a jelenlegi útszakaszok nem ekkora mennyiségű forgalomra voltak megépítve és nagyon hamar károsodnak azok az útszakaszok, útburkolatok, ahol a nagysúlyú tehergépkocsik közlekednek.

A megfelelő infrastruktúra kiépítése továbbá hozzájárulna a gazdaság kibővüléséhez, hiszen a gazdasági folyamatok egyik legfontosabb része a gördülékeny termékszállítás és a hatékony termékszállítás A pontból B pontba.

A település infrastruktúráját érintően a Maros-folyó a jelenlegi helyzetben problémát jelent, a városnak csak 2 híd áll rendelkezésére a maroson keresztül, hogy összekapcsolja a város jobb és bal oldalát, illetve a környező településeket. Erre a problémára megoldás lenne beruházni új hidak létrehozására, főként a város déli részén, a meglévő két híd nagyon közel van egymáshoz a város északi részén, azonban a város déli részén egyáltalán nem található összeköttető híd.

Az infrastruktúra mellett, fontos van a biztonságos parkolókra is, hiszen a gépkocsikat valahol tárolni is kell a város területén. A parkolók kiépítéséhez szükség lenne beruházni parkolóházak létesítésére, ebben a projektben voltak kezdeményezések, de még nem sikerült kiviteleznie az önkormányzatnak.

Fontos lenne a turisztikai jellegű fejlesztések támogatása, a turisztikai fejlesztések egyaránt járulnának hozzá a társadalom közérzetéhez és a gazdasági fejlődéshez is. Turisztikai jellegű fejlesztések történhetnének a területi adottságok kihasználásán belül, mint például a Maros, marospart által nyújtott lehetőségek, a Somos-tető továbbá fejlesztése, Weekendtelep fejlesztése stb. A történelemből maradt turisztikai elemek kihasználása mellett szükség van más turisztikai elemek létrehozására is, amely sokszínűbb turistacsoportokat lesz képes idevonzani. A versenytársakhoz hasonlóan követni kellene a kerékpárutak létrehozását, ezen a téren kezdeményezések voltak, kerékpárszakaszok voltak, viszont ezeket a szakaszokat kellene összekötni, úgy, hogy a kerékpározók eltudjanak jutni ahova szeretnének. A turisták számára pedig más településekhez hasonlóan támogatni kellene a kerékpárkölszönzőket, véleményem szerint igényt tartanának rá.

Összegzőképpen Marosvásárhely Románia jelentős városa, amely Erdély közepében helyezkedik el fontos helyen áll az országban, azonban a jelenlegi helyzetében háttérbe szorul a körülötte lévő versenytársakkal szemben. Nem egy elmaradott város, viszonylag jó pozícióban áll az országos átlaghoz képest, azonban a területi és társadalmi adottságokat kihasználva és a megfelelő fejlesztési stratégiákat kivitelezve egy élhetőbb, modern, XXI. Századi, európai standardoknak megfelelő várost lehet létrehozni, amelynek területén a társadalom elégedettsége is pozitívabb lenne, illetve pozitívan járulna hozzá az odavándorlást illetően.

5.Irodalomjegyzék

- Árvai A (2020) A városfejlesztési szakpolitikák terjedése: elméleti megközelítések p 71-72
- Borzán A (2004) JOURNAL OF CENTRAL EUROPEAN GREEN INNOVATION HU ISSN 2064-3004, p 82
- Benedek J (2020) Regionális egyenlőtlenségek és gazdasági térszerkezet, p. 2
- Bíró A Z (2008) Székelyföldi helyzetkép — önálló regionális fejlődés, p 8-24
- Carmen P (2006)
- Csizmadia (2016) p 181
- Csutak I JAVASLAT A ROMÁNIAI FEJLESZTÉSI RÉGIÓK ÚJ LEHATÁROLÁSÁRA, p 69-72
- Dr.Horváth GY (2008), A strukturális politika és a kelet-közép-európai régiók, p 236-238
- Dr.Szigeti E (2006), Terület-és településfejlesztési ismeretek, p 10-12
- Enyedi GY (2000), GLOBALIZÁCIÓ ÉS A MAGYAR TERÜLETI FEJLŐDÉS, p 1-7
- Hoffman I (2017), Bevezetés a területfejlesztési jogba, p 28-34
- Kassay J, A TÉR SZEREPE A SZÉKELYFÖLDI KISTÉRSÉGEK KIALAKÍTÁSÁBAN
- Rító E, THE RELATIONSHIP OF THE URBAN DEVELOPMENT AND THE LOCAL COMMUNITY IN THE XXI. CENTURY
- Peti A (2020, Az erdélyi magyarok geopolitikai-geostratégiai helyzete és jövőképe a 21. Században, p 429
- Szabó P (2005) A NUTS rendszer ki- és átalakulása, p 7-14
- Varga Á (2009) Románia nyugati integrációja, p 32

6. Táblázatjegyzék

1. Táblázat: Románia régióinak felosztása és a régiókban lévő népesség.....	6
2. Táblázat: Románia országos átlag GDP/fő viszonyítása Erdélyben.....	8
3. Táblázat: Marosvásárhely népessége 2010-2019 között.....	17
4. Táblázat: Marosvásárhelyre vonatkozó demográfiai tényezők alakulása.....	19
5. Táblázat: A településre vonatkozó demográfiai jellemzők alakulása II.....	21
6. Táblázat: A településre vonatkozó gazdasági jellemzők alakulása.....	24
7. Táblázat: A településre vonatkozó gazdasági tényezők alakulása II.....	26
8. Táblázat: A településre vonatkozó lakásinfrastruktúra 2010-2019 között.....	28

6.1 Ábrajegyzék

1. Ábra-Románia regionális felosztása.....	14
2. Ábra-Központi régió demográfiai helyzete 2010-ben.....	15
3. Ábra-Románia Nuts3-as osztályozása.....	16
4. Ábra- A népesség alakulása (fő) 2010 és 2019 között.....	18
5. Ábra- A település korfája 2019-ben.....	20
6. Ábra- Fiatalodási index (%) a településen,2010 és 2019 között.....	20
7. Ábra- Vándorlás egyenleg.....	22
8. Ábra- Halálozási ráta, 2010-2019 között, ezrelék.....	23
9. Ábra- A népsűrűség alakulása a településen, fő/km2.....	23
10. Ábra- A regisztrált vállalkozások alakulásának száma, 2010 és 2019 között.....	25
11. Ábra- Nyilvántartott álláskeresők számának alakulása 2010-2019.....	27
12. Ábra- A település átlagos dolgozóinak száma 2010 és 2019 között.....	28
13. Ábra- Marosvásárhely útszakaszainak felújítása.....	32
14. Ábra-A Somostető, Erdély legkorszerűbb szabadidős létesítménye.....	34
15. Ábra-Marosvásárhelyi tömbházak hőszigetelése.....	36

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Budai Barabási Csaba _____
A Hallgató Neptun kódja: BWXRFO _____
A dolgozat címe: Marosvásárhely terület- és településfejlesztése és problémái _____
A megjelenés éve: 2024 _____
A konzulens intézetének neve: Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdasági Intézet _____
A konzulens tanszékének a neve: Vidék- és Területfejlesztési Tanszék _____

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottnak, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumba. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védelmet követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelté után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumban.

Kelt: 2024 év 4 hó 28 nap

Budai

Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Budai Barabási Csaba hallgató Neptun azonosítója: BWXRFO konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / **nem javaslom**¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*2}

Kelt: _____ 2024 _____ év _____ 4 _____ hó _____ 28 _____ nap

Dr. habi. Bali Lóránt, sk.

belső konzulens

¹ A megfelelő aláhúzendó.

² A megfelelő aláhúzendó.